

ประเทศในฝัน

*นิตยา ธัญญาณิชย์

- หวังให้ประเทศเล็กที่มีพลเมืองน้อย = ปรารถนาให้ประเทศเล็ก ๆ ที่มีพลเมืองน้อย ๆ
- มีอาหารพอที่จะเลี้ยงดูพลเมืองมากกว่าที่เขาต้องการถึงสิบเท่าร้อยเท่า = มีอาหารอุดมสมบูรณ์
- ให้ประชาชนเห็นคุณค่าของชีวิต = ให้ประชาชนเห็นคุณค่าของชีวิต
- และไม่ต้องเที่ยวพเนจรไปไกล = โดยไม่ต้องเที่ยววุ่นวายไป ณ ที่ใด
- ถึงแม้จะมีพายุหิมะและรถ = แม้จะมีพายุหิมะ และรถพร้อม
- ก็ไม่มีใครปรารถนาจะขับขี = แต่ไม่มีใครปรารถนาจะโดยสาร
- ถึงแม้จะมีเกราะและอาวุธ = แม้จะมีเกราะและอาวุธ
- ก็ไม่มีโอกาสจะใช้ = แต่ก็ไม่มีโอกาสใช้
- ให้กลับไปใช้การจดจำเรื่องราว = ให้ประชาชนย้อนกลับไปใช้วิถีจดจำเรื่องราว
- ด้วยการผูกเงื่อนแทนการเขียนหนังสือ = ด้วยการผูกปมเชือกแทนการเขียนหนังสือ
- ให้เขานึกว่าอาหารพื้น ๆ นั้นโอชะ = ให้ประชาชนพอใจกับอาหารธรรมดา ๆ
- เสื้อผ้าอันสามัญนั้นสวยงาม = พอใจในเสื้อผ้าอันธรรมดา ๆ
- บ้านเรือนธรรมดานั้นสุขสบาย = และสงบสุขอยู่ในบ้านเรือนอันธรรมดา ๆ
- ประเพณีวิถีชีวิตนั้นน่าชื่นชม = ให้มีความสุขกับการดำเนินชีวิตอย่างง่าย ๆ

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ สถาบันราชภัฏสงขลา

ในระหว่างเพื่อนบ้านต่างเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน = เพื่อนบ้านต่างมีความเมตตาต่อกัน
 จนอาจได้ยื่นเสียงไก่อขึ้น สุนัขเห่าจากข้างบ้าน = สามารถได้ยินเสียงไก่อขึ้น และหมาเห่า
 จากข้างบ้านโดยปกติ
 และตราบนานที่สุดท้ายของชีวิต = และแม้ถึงวันตาย
 จะไม่มีใครได้เคยออกไปนอกประเทศของตนเลย = ทุกคนก็ดำเนินชีวิตง่าย ๆ ตาม
 ธรรมชาติเช่นนี้เอง

นี่คือสังคมในฝัน ที่นักปรัชญาเมธีเหล่าจื๊ออยากให้มีขึ้น คือให้มี สังคมประเทศเล็ก ๆ ที่คนใน
 สังคมรู้จักพอ เมื่อคนรู้จักพอ อาหารการกินก็ไม่ถูกสะสม ทำให้มีเหลือเพื่อเก็บบริโภคที่ประชาชนใน
 สังคมนั้นจะบริโภคได้หมด

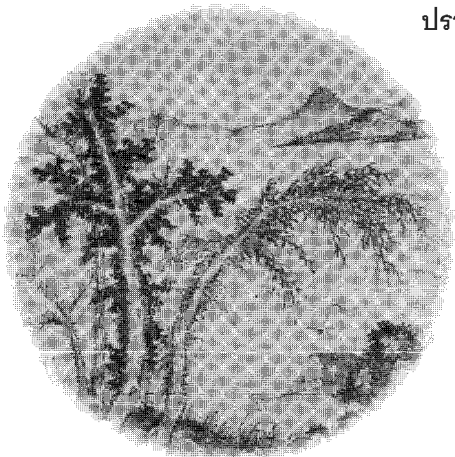
ปรารถนาจะเห็นคนในสังคมรู้จักคุณค่าของชีวิต ไม่ต้องเที่ยววุ่นวายแสวงหาความรู้อื่นใด ไม่
 หลงไปกับความเย้ายวนของสิ่งอันห่างไกลธรรมชาติ ผู้คนมีแต่ความรักสงบไม่มีการประหัตประหาร
 เช่นฆ่าแย่งชิง ประชาชนดำเนินชีวิตแบบง่าย ๆ ใช้วิธีการผูกปมเชือกเพื่อจดจำเรื่องราวแทนการเขียน
 หนังสือ (อันเป็นสัญลักษณ์ ที่ซับซ้อนห่างไกลธรรมชาติ) ปรารถนาจะเห็นประชาชนมีความพอใจใน
 ความเป็นอยู่อย่าง ๆ คือ พอใจกับอาหารพื้น ๆ สบายใจที่จะสวมใส่เสื้อผ้าแบบธรรมดาๆ และสุขสงบ
 อยู่ในบ้านเรือนที่สร้างขึ้นแบบง่าย ๆ

ทุกคนในสังคมมีความเมตตาต่อกัน ช่วยเหลือกัน ในท่ามกลางของการดำเนินชีวิต ที่เป็น
 ธรรมชาติ มีเสียงไก่อขึ้นและหมาเห่าให้ได้ยินเป็นปกติ และตราบนานถึงวันตายทุกคนก็ดำเนินชีวิต
 แบบเรียบง่ายตามธรรมชาติ ไม่มีใครดิ้นรนแสวงหาความรู้อื่นไม่ใช่เป็นหลักการของธรรมชาติเลย แม้แต่
 คนเดียว

ลักษณะของประเทศในฝัน จึงเป็นประเทศเล็ก ๆ ที่พลเมืองรู้จักพอ ดำเนินชีวิตเรียบง่าย
 สอดคล้องกับธรรมชาติ และมีเมตตาต่อกัน ไม่มีใคร
 ปรารถนาสิ่งอันห่างไกลจากธรรมชาติ

ยุทธศาสตร์ในการทำฝันให้เป็นจริง

ท่านเหล่าจื๊อ ปราชญ์ผู้ซ่อนตน ได้ชี้ทาง ไว้
 ใน วิธีแห่งเต๋า หรือ คัมภีร์เต๋าดึกถึง ตั้งแต่บทที่
 1 ถึงบทที่ 79 แต่ในที่นี้จะสรุปมาเพียงสังเขป ดังนี้

1. การปกครองของปราชญ์

มีได้ยกย่องคนฉลาด	=	หากไม่ยกย่องคุณลักษณะหนึ่งของบุคคล
ประชาราษฎร์ก็จะไม่แก่งแย่งชิงดี		บุคคลก็จะไม่แก่งแย่งชิงดีกันเพื่อมีคุณสมบัตินั้น
มิได้ให้คุณค่าแก่สิ่งของที่หายาก	=	หากไม่กำหนดคุณค่าแก่สิ่งของที่หายาก คนก็
ประชาราษฎร์ก็จะไม่ลักขโมย		ไม่ต้องลักขโมย
จัดตัวตนแห่งความอยาก	=	หากสามารถ ทำลาย ความอยาก ลงได้
ดวงใจแห่งประชาราษฎร์ก็จะบริสุทธิ์		จิตใจของราษฎรก็จะบริสุทธิ์
ดังนั้นปราชญ์ย่อมปกครองโดย	=	ดังนั้นปราชญ์ (ผู้รู้) จึงปกครองราษฎรโดย
ทำให้จิตใจของประชาราษฎร์ว่าง สะอาด	=	ทำให้จิตใจของราษฎรว่างและสะอาด (จิตว่าง)
บำรุงเลี้ยงให้อิ่มหนำ	=	ปกครองให้ประชาชนกินดี
ตัดทอนความทะยานอยาก	=	พยายามจัดความโลภ
เสริมสุขภาพแห่งร่างกาย	=	ส่งเสริมให้ประชาชน อยู่ดี มีร่างกายแข็งแรง
ความคิดและความปรารถนาของ	=	แล้วความคิดและความต้องการของราษฎร
ประชาราษฎร์		
ก็จะถูกชะล้างให้บริสุทธิ์	=	ก็จะถูกชำระให้บริสุทธิ์
คนชั่วฉลก็มีอาชญา	=	เมื่อเป็นเช่นนั้นคนคิดชั่วก็ไม่กล้า
เข้ากระทำการทุจริต		เข้ากระทำความชั่ว
ปราชญ์ย่อมปกครอง	=	ผู้รู้ย่อมปกครองเสมือนหนึ่งไม่ได้ปกครอง
โดยการไม่ปกครอง		คือ ไม่ต้องบังคับครอบงำ
ดังนั้นทุกสิ่งทุกอย่าง	=	แล้วทุกอย่างก็จะดำเนินไปอย่างมีระเบียบ
ก็จะถูกปกครอง		ด้วยการปกครองนั้น
และดำเนินไปอย่างมีระเบียบ		

ยุทธศาสตร์การปกครองของปราชญ์ จึงมีหลักปฏิบัติอยู่ 3 ประการ คือ

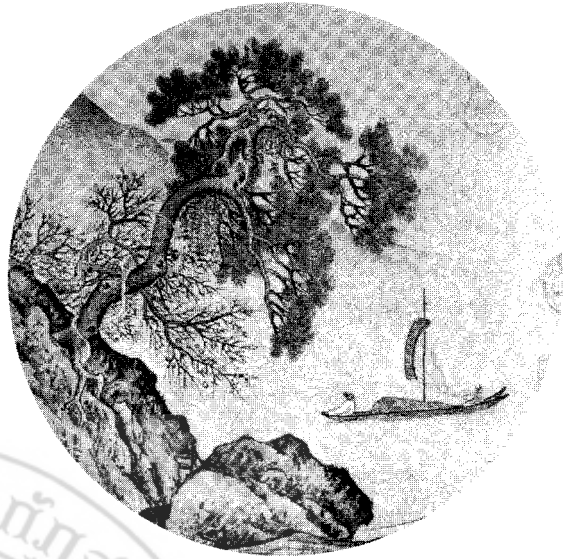
1. ทำให้จิตใจของราษฎรว่าง คือ สงบ จากความโลภ
2. ให้ประชาชนอยู่ดีกินดี
3. ให้มีสุขภาพอนามัยดี

2. การปกครอง

- ปกครองอาณาจักรด้วยธรรม = ปกครองประเทศโดยตั้งมั่นอยู่ในธรรม
- ทำศึกด้วยเพชฌัญญา = ทำสงครามโดยใช้กลอุบาย
- มีชัยต่อโลกโดยการไม่กระทำ = ชนะคนทั้งปวงโดยการไม่กระทำ คือการไม่ยึดมั่นถือมั่น
- เหตุใดข้าพเจ้าจึงทราบดังนี้ = ย่อมทราบได้จากสิ่งเหล่านี้ คือ
- จากสิ่งเหล่านี้คือ =
- ข้อห้ามยิ่งมาก = ยิ่งออกกฎหมาย ยิ่งใช้กฎหมาย
- พระราชราษฎรยิ่งยากจน = ผู้คนจะยิ่งยากจนลง
- อาวุธยิ่งแหลมคม = อาวุธยิ่งมีอำนาจ
- ประเทศยิ่งวุ่นวายสับสน = ประเทศก็ยิ่งวุ่นวายไร้ความสงบ
- วิทยาการยิ่งมีมาก = ความเจริญทางวิทยาการของโลกมีมากเพียงใด
- สิ่งประดิษฐ์ยิ่งแปลกประหลาด = สิ่งที่มีมนุษย์จัดทำขึ้นก็ยิ่งแปลกประหลาดมากขึ้นเพียงนั้น
- กฎหมายยิ่งมีมาก = ยิ่งบีบคั้นด้วยกฎหมายข้อบังคับ
- โจรผู้ร้ายยิ่งชุกชุม = โจรผู้ร้ายยิ่งชุกชุม
- ดังนั้นปราชญ์จึงกล่าวไว้ว่า = ดังนั้นผู้รู้จึงกล่าวว่า
- “ข้าพเจ้ามิได้กระทำ ราษฎรก็ปรับปรุงตนเอง” = ข้าพเจ้าจะวางจากการยึดมั่นถือมั่น ประชาชนก็ปรับปรุงตนให้ดีขึ้น
- ข้าพเจ้าตั้งตนในความสงบ ราษฎรก็ = ข้าพเจ้าตั้งตนอยู่ในความสงบ ประชาชนก็ประพฤติตนถูกต้อง
- ประพฤติตนถูกต้อง =
- ข้าพเจ้าไม่เข้ายุ่งเกี่ยว ราษฎรก็ร่ำรวย = ข้าพเจ้าไม่เข้าไปก้าวก่าย ประชาชนก็มั่งคั่งขึ้น
- ข้าพเจ้าไร้ความทะยานอยาก = ข้าพเจ้าไม่โลภ คือพยายามสละ ละ
- ราษฎรก็มีความสามัญและซื่อสัตย์ = ประชาชนก็ดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย และมีความสัตย์ซื่อ

ยุทธศาสตร์ ข้อนี้ เน้นที่ **คุณลักษณะของผู้ปกครองประเทศ** คือ

ผู้ปกครองประเทศ ต้องปกครองประเทศโดยตั้งมั่นอยู่ในธรรม ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของประชาชน

ในการปกครอง ผู้นำต้องตั้งมั่นอยู่ในธรรม ในการทำศึกสงครามต้องใช้กลยุทธ์ เพื่อลดการสูญเสียของทุกฝ่ายให้มากที่สุด แต่ในการชนะใจคนทั้งปวง กระทำได้ด้วยใจที่ไม่ยึดมั่นถือมั่น ดังเหตุผลที่ปรากฏคือ เมื่อผู้ปกครองยิ่งออกกฎหมาย ยิ่งใช้ข้อบังคับ ผู้คนก็ยิ่งยากจนลง (นั่นคือการบีบบังคับประชาชน) ยิ่งประเทศชาติมีอาวุธที่มีอำนาจมากเพียงใด คนในประเทศก็ต้องเผชิญกับความวุ่นวายไร้สันติ ยิ่งความเจริญทางด้านวิทยาการมีมากเพียงใด มนุษย์ก็ยิ่งประดิษฐ์สิ่งแปลกประหลาดมากขึ้นเพียงนั้น ยิ่งบีบบังคับด้วยกฎหมายข้อบังคับ ใจผู้ร้ายก็ยิ่งซุกซม

ดังนั้นผู้จึงกล่าวว่า เมื่อผู้ปกครองตั้งอยู่ในธรรม ปราศจากความยึดมั่นถือมั่น ราษฎรก็ปรับปรุงตนให้ดีขึ้น เมื่อผู้ปกครองตั้งอยู่ในความสงบ ราษฎรก็ประพฤติตนถูกต้องตามครรลองเดียวกัน เมื่อผู้ปกครองไม่เข้าไปก้าวก่ายครอบครอง ราษฎรก็มั่งคั่งขึ้น เมื่อผู้ปกครองไม่มี **ความโลภ** ประชาชนก็ดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่ายและมีความสัตย์ซื่อ เมื่อผู้ปกครองตั้งมั่นอยู่ในธรรม ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของประชาชน ประชาชนก็ยอมประพฤติปฏิบัติตาม ความจำเป็นในการใช้กฎหมายข้อบังคับก็ลดความสำคัญลงไป

3. ทางใหญ่

หากข้าพเจ้ารู้จักการไม่ฟุ่มเฟือยเห่อเหิม	= ผู้รู้ รู้จักพอ และมีความอ่อนน้อมถ่อมตน
นับว่าเป็นการเดินทางบนหนทางใหญ่	= จึงเท่ากับว่าผู้รู้เดินทางบนหนทางใหญ่
ข้าพเจ้าจะหลีกเลี่ยงไม่เดินบนทางเล็กทางน้อย	= ผู้รู้จะหลีกเลี่ยงไม่เดินบนหนทางเล็ก ๆ
ทางใหญ่นั้นง่ายและเดินสะดวก	= เพราะทางใหญ่นั้นเดินง่ายและสะดวก
แต่ผู้คนกลับชอบเดินในตรอกซอกซอย	= แต่คนทั่วไปก็ชอบเดินบนหนทางเล็ก ๆ

เหล่าผู้ปกครองนั้นได้รับการเลี้ยงดูอย่างดี	= เหล่าผู้ปกครองมีความอยู่ดีกินดี (ฟุ่มเฟือย)
ในขณะที่ไร่นารกร้าง	= ในขณะที่ราษฎร อดอยากยากแค้น
ยังฉางว่างเปล่า	
เขาสวมเสื้อผ้ามีลวดลายปัก	= ผู้ปกครองแต่งตัวสวยงามประณีต
สะพานตาบงดงาม	= มีเครื่องเช่นฆ่าทำลาย คือดาบสะพานอยู่

ตีมีกินอย่างฟุ่มเฟือย = เขาตีมีกินกันอย่างฟุ่มเฟือย
มีความมั่งคั่งและทรัพย์สินสมบัติมากจนเกินการ = มีความมั่งคั่งร่ำรวยจนเหลือล้น

เราอาจเรียกเหล่าผู้ปกครองนั้นได้ว่า มหาโจร = ผู้ปกครองเช่นนี้อาจเรียกได้ว่า **มหาโจร**
สิ่งเหล่านี้ล้วนนำโลกไปสู่ความฉ้อฉล = การดำเนินชีวิตแบบนี้เป็นการชักจูงคน
ไปสู่การคดโกง

นี่มิใช่การละทิ้งเต้าอันเป็นหนทางใหญ่หรือ = การประพุดิเช่นนั้นเป็นการละทิ้งทาง
ใหญ่ คือ เต้า (แปลว่าทาง, ธรรมชาติ)
โดยสิ้นเชิง

ยุทธศาสตร์ ทางใหญ่ คือ

1. ความรู้จักพอ
2. ความอ่อนน้อมถ่อมตน

ผู้รู้จักพอ และมีความอ่อนน้อมถ่อมตน นับว่าเป็นผู้เดินอยู่บนหนทางใหญ่ ผู้รู้หลีกเลี่ยงการ
เดินบนหนทางเล็ก ๆ เพราะการเดินบนหนทางใหญ่ เดินง่ายและสะดวก แต่กระนั้นคนทั่วไปก็มักชอบ
เดินบนหนทางเล็ก ๆ

บรรดาผู้ปกครองที่อยู่ดีกินดี (ฟุ่มเฟือย เหลอเหิม) ในขณะที่ราษฎรอดอยากยากแค้น บรรดา
ผู้ปกครองที่แต่งกายงดงามประณีต มีทั้งเครื่องเขนฆ่าทำลายตีมีกินกันอย่างฟุ่มเฟือย มีความมั่งคั่ง
ร่ำรวยจนเหลือล้น เป็นผู้ปกครองที่ไม่ต่างอะไรกับ**มหาโจร** การดำเนินชีวิตเช่นนี้เองเป็นการชักจูงคน
ไปสู่การคดโกง

นับว่าเขาเป็นผู้เดินบนหนทางอันเล็กแคบ ง่ายต่อการเผชิญกับอันตรายต่าง ๆ และเป็นผู้ละทิ้ง
ทางใหญ่ คือการดำเนินชีวิตตามธรรมชาติแล้วโดยสิ้นเชิง

4. แก้วสามประการ

คนทั่วโลกพากันกล่าวว่า = ผู้คนที่ละเลยต่อสังขารพากันกล่าวว่า

คำสอนเกี่ยวกับเต้านั้นคล้ายกับสิ่งใด ๆ = คำสอนของเต้าเป็นคำสอนโง่ ๆ

มากนัก

ด้วยเต้ายิ่งใหญ่แท้เชียว = แต่เพราะสังขารของเต้ายิ่งใหญ่ จึงปรากฏแก่

จึงคล้ายกับสิ่งใด ๆ = บุคคลที่ซื่อบริสุทธิ์และจริงใจ จึงดูเหมือน
เป็นคนโง่ ๆ

ถ้าไม่คล้ายกับสิ่งใด ๆ = ถ้าเต้าไม่เป็นเรื่องของความจริงแท้แห่งธรรมชาติ

เต้าก็คงหมดความยิ่งใหญ่ไปนานแล้ว = ที่ดูเหมือนเป็นเรื่องโง่ ๆ เต้าก็คงไม่มี
สาระสำคัญอันใด

ข้าพเจ้ามีทรัพย์สินอยู่สามประการ	= ผู้รักษาทรัพย์สินสามประการเอาไว้ คือ
ซึ่งข้าพเจ้ายึดถือและสงวนรักษาไว้	
ประการแรก คือ ความรัก	= หนึ่ง ความเมตตา
ประการที่สอง คือ กระทำแต่พอควร	= สอง ความรู้จักพอ
ประการที่สาม คือ การไม่เป็นเอกในโลก	= สาม การไม่ทำตัวโดดเด่นเหนือผู้อื่น
ด้วยความรัก จึงไร้ความกลัว	= ด้วยความเมตตาต่อผู้อื่นจึงปราศจากความกลัว
ด้วยการทำแต่พอควร จึงมีความ	= ด้วยความรู้จักพอ จึงทำให้เป็นคนใจคอ
กว้างขวาง	กว้างขวาง
ด้วยการไม่เป็นเอกในโลก	= ด้วยการอ่อนน้อมถ่อมตน
จึงอาจเป็นเอกในบรรดาผู้ปกครอง	= จึงได้รับยกย่องให้เป็นผู้นำในหมู่ผู้นำทั้งปวง
หากใครละทิ้งความรัก ถือเอาแต่	= หากผู้ใดขาดเมตตา มุ่งถือตนเป็นคนกล้า
ความกล้า	
ละทิ้งความพอควร ถือเอาแต่อำนาจ	= ไม่รู้จักพอ ถือเอาแต่อำนาจ
ละทิ้งการอยู่หลัง ถือเอาแต่การอยู่หน้า	= ไม่รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน ถือตนอยู่เหนือผู้อื่น
ชีวิตของเขาจะต้องดับสูญลง	= นี่คือความตาย (พินาศ) โดยแท้
ด้วยอาศัยความรัก	= ด้วยความเมตตา
จึงมีชัยในการจู่โจม	= จึงทำให้มีชัยชนะแม้ในสงคราม
และปลอดภัยในการป้องกัน	= ความเมตตา เป็นเครื่องคุ้มครองป้องกันภัย
อาวุธของสวสวรรค์คือความรัก	= อาวุธของสวสวรรค์ คือ ความเมตตา
ผู้ใช้อาวุธแห่งสวสวรรค์จะไม่วันพินาศ	= ผู้ใช้ความเมตตา จะไม่วันพินาศ
ยุทธศาสตร์ นี้ เน้น คุณสมบัติ 3 ประการของผู้รู้ คือ	
- ความเมตตา	
- ความรู้จักพอ	
- และความอ่อนน้อมถ่อมตน	

ผู้มีความเมตตาต่อผู้อื่นย่อมปราศจากความกลัว ผู้รู้จักพอย่อมใจคอกว้างขวาง รู้จักการให้ การเสียสละ ผู้มีความอ่อนน้อมถ่อมตนจึงได้รับการยกย่องให้เป็นผู้นำในหมู่ผู้นำทั้งปวง ตรงกันข้าม หากผู้ใดขาดเมตตา ถือเอาแต่ความกล้า ไม่รู้จักพอ ละเอาแต่อำนาจ ไม่รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน ทะเยอทะยานใฝ่หาแต่ความเป็นใหญ่เหนือผู้อื่น ย่อมประสบกับความวิบัติ

ความเมตตาเป็นคุณสมบัติอันประเสริฐ เพราะความเมตตาช่วยชนะแม้ในสงคราม ความเมตตาเป็นเครื่องคุ้มครองป้องกันภัย ความเมตตาจึงเป็นดังอาวุธของสวสวรรค์ ผู้มีเมตตาธรรมจะไม่วันพินาศ

5. นำเอาไปใช้

ผู้ที่มีมั่นคงไม่หวั่นไหวง่าย = ผู้เข้าใจธรรมชาติ จักเป็นผู้มั่นคงไม่หวั่นไหวง่าย

ผู้ที่จับไว้แน่นไม่พลัดหลุดง่าย = ผู้ดำเนินชีวิตสอดคล้องกับธรรมชาติจะไม่ออกนอกกลุ่มนอกรทาง

จากชั่วอายุคนหนึ่งสืบทอดไปยังลูกหลาน = ความเข้าใจนี้ จักสืบทอดไปยังบุคคลรุ่นต่อ ๆ ไป

พิธีเช่นไหว้บรรพบุรุษจะไม่สิ้นสุดลง = ย่อมรับและรู้คุณของธรรมชาติไม่สิ้นสุด

นำไปใช้กับบุคคล คุณความดีก็มีจริงแท้ = นำธรรมชาติ (ความว่าง) ปลูกฝังในตนก็ดีกับตน

นำไปใช้กับครอบครัว คุณความดีก็มากล้น = ปลูกฝังในครอบครัว ก็ดีกับคนในครอบครัว

นำไปใช้กับหมู่บ้าน คุณความดีก็เพิ่มทวี = ปลูกฝังในหมู่บ้าน ก็ดีกับคนทั้งหมู่บ้าน

นำไปใช้กับประเทศ คุณความดีก็รุ่งเรือง = ปลูกฝังในประเทศ ก็ดีกับคนทั้งประเทศ

นำไปใช้กับโลก คุณความดีก็แผ่ขยาย = ปลูกฝังในโลก ก็ดีกับคนทั้งโลก

ครอบครัว

ตั้งนั้นตนพึงพิจารณาถึงตัวตน = ตั้งนั้นตนจึงพึงปลูกฝังความเข้าใจนี้แก่ตน

คนในครอบครัวพึงพิจารณาถึงครอบครัว = คนในครอบครัวพึงปลูกฝังแก่ครอบครัว

คนในหมู่บ้านพึงพิจารณาถึงหมู่บ้าน = คนในหมู่บ้านพึงปลูกฝังแก่หมู่บ้าน

คนในประเทศพึงพิจารณาถึงประเทศ = คนในประเทศพึงปลูกฝังแก่ประเทศ

คนในโลกพึงพิจารณาถึงโลก = คนในโลกพึงปลูกฝังแก่โลก

เหตุใดข้าพเจ้าจึงทราบว่าเป็นเช่นนั้น = ที่ ผู้รู้ ทราบว่าโลกเป็นเช่นนั้น

ก็ด้วยเต๋า = ก็เพราะเข้าใจเต๋า (ธรรมชาติ) นั้นเอง

ผู้ที่มีมั่นคงไม่หวั่นไหวง่าย คือ ผู้ที่เข้าใจกฎของธรรมชาติ (เกิดขึ้น ทรงอยู่ ดับไป) จะไม่หวั่นไหวต่อการเปลี่ยนแปลงใด ๆ และผู้ที่จับไว้แน่นไม่พลัดหลุดง่าย หมายถึงผู้ที่เข้าใจแจ่มแจ้งในกฎของธรรมชาติ ย่อมดำเนินชีวิตสอดคล้องกับธรรมชาติ และความเข้าใจในกฎของธรรมชาตินี้ จักสืบทอดไปถึงบุคคลรุ่นต่อ ๆ ไป การยอมรับและสำนึกในคุณของธรรมชาติ จะยืนยันต่อไปไม่สิ้นสุด คุณประโยชน์ของธรรมชาติ (ความว่าง) นั้นมีอยู่เป็นนิรันดร ถ้าบุคคลนำเอาธรรมชาติ (ความว่าง) มาใช้ก็จะดีแก่ตน ถ้านำไปปลูกฝังในครอบครัวก็จะดีแก่ครอบครัว ถ้านำไปปลูกฝังในหมู่บ้านก็จะดีแก่คนในหมู่บ้าน ถ้านำไปปลูกฝังในประเทศก็จะดีแก่คนในประเทศ ถ้านำไปปลูกฝังในโลกก็จะดีแก่คนในโลก

ความเข้าใจในกฎของธรรมชาติ จักทำให้คนไม่หวั่นไหวต่อการเปลี่ยนแปลงใด ๆ และการดำเนินชีวิตอย่างสอดคล้องกับธรรมชาติ จะทำให้คนไม่หลงไปนอกกลุ่มนอกรทาง เมื่อนำเอาความจริงนี้ไปใช้ ย่อมเป็นประโยชน์ต่อทุกคน ทุกหนทุกแห่งและทุกเวลา ผู้รู้เข้าใจความจริงนี้ดี ก็โดยที่ธรรมชาติ (เต๋า) นั้นเอง เป็นผู้แสดงให้เห็น

จากยุทธศาสตร์โดยสังเขป 5 ประการใหญ่ ที่จะไปสู่การเกิดประเทศในฝัน ก็คือ

1. การทำให้จิตใจของราษฎร **ว่าง** คือ สงบจากความโลภ
2. ทำให้ประชาชน **อยู่ดีกินดี**
3. ส่งเสริมให้ประชาชน มี **สุขภาพอนามัย** ดี
4. ผู้ปกครองประเทศต้องตั้งมั่นอยู่ในธรรม ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของประชาชน คือ
  - ไม่ยึดมั่นถือมั่น
  - ตั้งอยู่ในความสงบ
  - ไม่โลภ
5. ความอ่อนน้อมถ่อมตน
6. ความเมตตา
7. ความรู้จักพอ
8. เข้าใจกฎธรรมชาติ คือ สรรพสิ่งล้วน เกิดขึ้น ดำรงอยู่ชั่วขณะ แล้วดับไป

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 6 กำหนดความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาไว้ว่า

การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข

การพัฒนาคนให้บรรลุความมุ่งหมายตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 จึงเป็นการพัฒนาคน ให้เป็น **คนในอุดมคติ** ซึ่งมีได้หมายความว่าทำให้เกิดขึ้นจริงไม่ได้ เพราะ **คนในอุดมคติ** หมายถึง **คนที่มีความดีงาม**

ประเทศในฝัน จึงเป็นประเทศหรือสังคมของคนในอุดมคติ คือสังคมของคนที่มีความดีงาม การสร้างประเทศในฝันหรือสังคมของคนที่มีความดีงาม จึงสามารถทำได้โดยวิธีหนึ่ง คือ อาศัย ยุทธศาสตร์ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่ใครเล่าจะเป็นผู้สร้างสรรค์คุณลักษณะดังกล่าว ให้งอกงาม ขึ้นในตัวตนของคนได้ มิใช่เพียงสถานศึกษา อันประกอบด้วย ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาเท่านั้น เพราะ (สุมน อมรวิวัฒน์, 2544 : 19)

สังคมการเรียนรู้ คือ บูรณาการของกระบวนการเรียนรู้

ผู้เรียน ชีวิตของผู้เรียนมีความสำคัญ

การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่ ทุกเวลา กับทุกคน

ครอบครัว พ่อแม่ ปู่ย่าตายาย

โรงเรียน ครูผู้เป็นกัลยาณมิตร

ชุมชน สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ สื่อเทคโนโลยี

ปฏิสัมพันธ์ สัมผัส ปลูกเร้า มีส่วนร่วมคิดร่วมทำ
เรียนรู้ตั้งแต่เป็นทารก เด็กเล็ก เด็ก วัยรุ่นหนุ่มสาว
ผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ ตลอดชีวิต
การเรียนรู้จึงบูรณาการกับวิถีชีวิตตลอดเวลา

ผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาที่บูรณาการ จึงได้แก่คุณสมบัติที่บูรณาการของผู้เรียน คือ ความ
รู้ ความคิด ความสามารถ และความดี ผสมกลมกลืนอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน เป็นแก่นสารของ
การดำเนินชีวิต

เป็นคนเก่ง คนดี มีอิสรภาพ

หนังสืออ้างอิง

- พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พจนานุกรมศัพท์ 10 กรุงเทพฯ : คลังไทย, 2530
- สมรรถนะ อรรถวิวัฒน์ หลักบูรณาการทางการศึกษาตามนัยแห่งพุทธธรรม. นนทบุรี :
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2544